

Töölise Hääl

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu häälekandja

Nr. 12

Detsember 1930

III aastakäik

Tellimise hind postiga:

Aastas . . . . . 60 senti
6 kuu peale . . . . . 30 "
3 " " . . . . . 15 "

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja ametiühingud.

Ilmub 1 kord kuus.

Address: Tallinn, W. Pärnu mnt. 31.

Üksiknumber 5 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lehekülj. . . . . 35 kr.
1/2 " . . . . . 18 "
1/4 " . . . . . 9 "

Teksti ees ja tekstis —
50% kallim.

SISUKORD:

1. E. Joonas: Talve suurim probleem.
2. —S: Streikide arv Eestis mullu.
3. Theodor Leipart: Rahvusvahelise ametiühingulise liikumise teine järk.
4. Ettetõtted ja tööstustöölised Eestis.
5. Tööaja lühendamise tähtsusest ja võimalustest.
6. Ilmawaade ja ametiühingud.
7. Austria tulewik.
8. Kõigile omavalitsuste teenijate ühingutele.
9. „Eesti tööliste olukord parem kui kunagi varem!“.
10. Kommunistliku partei uued katsed.

Igauks kes tahab lugeda tõsist ja
väärtuslise sisuga ajalehte,
tellib endale päevalehe

„Rahva Sõna“

„Rahva Sõna“ on moodsamini toime-
tatud ajaleht, sisult alati huvitav ja
värske.

Kirjeldused ja juhtkirjad kõige laiemal rahva-
kihi huvidekohased.

Pilte üle maailma igalt poolt.

Romaane parematelt kirjanikkudelt, põnevaid ja
huviküllaseid.

Kirjasaatjad välismail kõigis suuremates linna-
des ja kodumaal igalpool üle maa.

Tellimise hind odavam kui ühelgi teisel päevalehel:

1 kuu postiga	1 krooni	25 senti
2 „ „	2 „	50 „
3 „ „	3 „	50 „
6 „ „	6 „	75 „
12 „ „	13 „	— „

„Rahva Sõna“ II väljaanne

ilmub päevaleht „RAHVA SÕNA“ kõrval 2 korda
nädalas, igal kesknädalal ja laupäeval, missugune
tellides eriti odawahinnaline:

1 kuu postiga	40 senti.
2 „ „	80 „
3 „ „	1 kroon 20 senti.
6 „ „	2 „ 25 „
12 „ „	4 „ 50 „

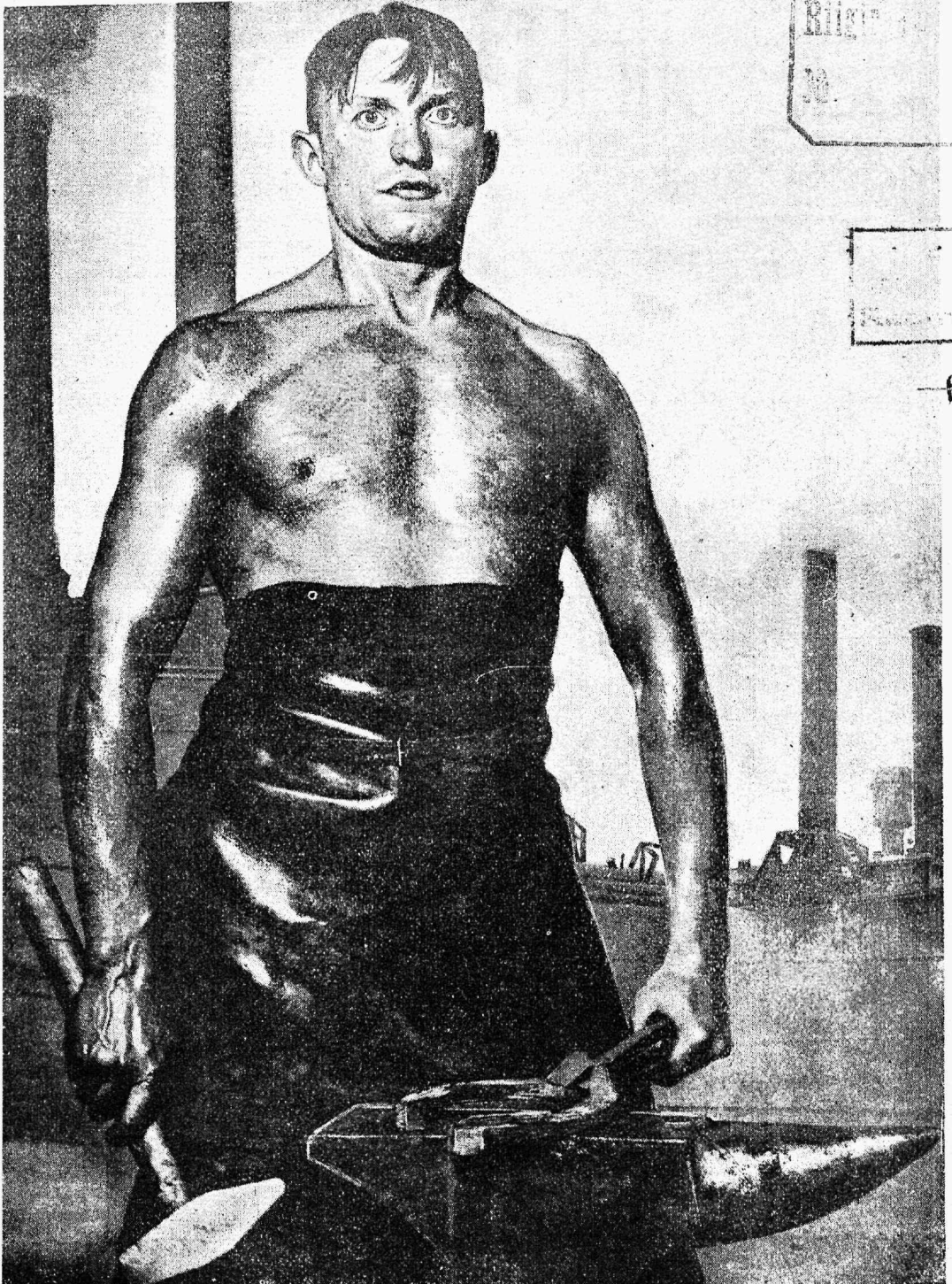
Tellimisi võtavad vastu kõik postit-
asutused ja oma tellim. vastuvõtjad

Spetsialaalse töötaja

Kõigi maade töölised, ühinege!

Töölise Hääl

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu häälekandja

„Tööliste Hääle“ lugejaile.

Arvestades praeguse majanduslikult kitsa ajaga ja nende raskustega, mis seni olnud „Tööliste Hääle“ väljaandmisel, ja et teha ajakirja kättesaadavaks ka neile ametiühingutele, kes lehte majanduslikudel põhjustel pole suutnud tellida kõigile oma liikmeile, nagu seda teeb osa ametiühinguid, otsustas Eesti Töölisühingute Keskliidu juhatus, alandada lehe tellimise hinda, mistõttu „Tööliste Hääle“ ilmub tuleval aastal vähemalt 4 korda ja maksab 20 senti aastas. E. T. Keskliidu juhatus.

Talve suurim probleem.

Tööpuuduse vastu võitlemine.

Üksmeelselt surveavaldusele valitsuse peale.

Mõne aja eest jadanud esimene lumi kuulutas karmi talve tulekut. Nüüd on meil käes juba ka talvpihpad, mille järgi algab kõle külm, mis junnib inimesi otsima varju toa soojustes või pakkude riiete kattes. Talv töötavale rahvale on mureks, ülearuüks kuulalikaks, aga ühtlasi ka tulude kärpijaks. Pakane, tuhid ja tormid teevad lõpu suuremale osale välstöödele — sajad inimesed kaotavad teenistuse ja leiva. — Nii on see kordunud meil juba aastast aastasse ja iga palgatööst elav inimene mõtleb hirmu ja ärevusega talve tulekule.

Kuid eriti raskesti ähvardab kujuneda meie tööliskonnale tänanuv talv. Lijaks hooaja töölisele, kes nii kui ni iga aastal peavad olema töötav, paiskavad tänanuv hulga inimesi tänanuvale ettevõtteid, mis muudnormaalset töötav aastat läbi. Soolimata majandusministri kinnitamise, et tollide tõstmine võimaldavat meie töölisel leida kätsetööd, asusid just tekstiiltöösturid, kelle huvides pandi maksima kõige kõrgem toll, — esimestena vallandama töölisi. Üks neist ettevõtetest, liitudes teistega Tallinnas, julgus käielikult ja jäädavalt ukked. Suur jagu veel käigus olevaid vallandamisid

hulga inimesi ja paljud neist töötavad kätsetööd töölise koosseisuga ainult 3—4 päeva nädalas.

Textiiltööstusele järgnes nahatööstus. Ka siin mõeti ette suuri vallandamisi ning nii mõnigi ettevõtte on jäänud ja jääb veelgi just hädatalveks seisma.

Sellele kahеле suurele tööalale liiks tuli veel metallitööstus. Tartus, Tallinnas ja mitmes teises maakonnalinnas on rida kett- ja väikeettevõtteid ka ajutiselt või jäädavalt oma ukked sulgenud ja suurendanud töötajate arvu sadade võrra. Sama kurb on puutöölise saatus. Suureettevõtteid piiravad järjekindlalt töölise arvu, kuna väikesed elavadki vaid juhuslikult tööst, mida täna on, aga võib olla homme-ülehomme enam ei olegi.

Sagel talvel mahutati üks osa — ja väga tuntav osa inimesi mekätöödesse. Tänavu oodatakse aga jellelgi alal jennagematut vaikust. Teiste sõnadega — eesti tööliskond läheb vastu jeejugusele talvele, millest seni pärast joda meil veel pole nähtud.

Kes elab töövõrjide läheduses, jee võib iga päev tähele panna vaikset, lootusetut,

Ametiühinglased! Uuendage „Tööliste Hääle“ tellimisi 1931 aasta peale.

organiseerimatus demonstratsioonirongikäiku tööbörside ruumide poole. Päev-päeva jär- gi marasest hommikutunnist alates woolavad sinna ahastusliku ilmega inimesed. Selle rännaku tulemusel ei saa olla midagi muud, kui massiline meeleheide.

Mida tahavad need hulgad, kes tallavad jeda rada? — Nad arvavad enesel diguse olemist saada tööd; nad näevad kõigest maeva, et pääseda uuesti töötajate ridadesse; nad tahavad tööga ise teenida, et kaitsta end ja oma perekondi nälja ja külma eest, et mitte olla ülearuks ja armuleivaajajaks vafes- jeks inimlikus ühiskonnas.

Zuln ja jüdametunnistujeta ajakirjandus on neid ristunud laiskvorstideks, tööpõlga- tats. Tõelikult aga neil polegi mingit muud mõtet kui ainult leida tööd — ükskõik millist ja kust, ainult et oleks töö, et oleks teenistus. Aga just jeda ei juuda need jõi- majad neile anda.

Zuba praegu näitavad tööbörside and- med 100%-lft töötute arvu tõusu, võrrel- des mullusega. Aga paljuse on end börsis registreerinud. Mis mõte oligi sellel; jst igaliks teadis, et seal ei osatud ju kellegile juhutada tööd. Ja paljuse meil tööbörse üldse on! Tööpuuduse all kannatajate hulka võime tänava fogu Gestis arvata mitme- kümne tuhande peale. Need on Gestis waba- riigi kodanikud, kellel meie põhjeaduse koha- jelt peab olema digus saada inimvääri- lft ülespidamist. Aga eks ole wabariigi walit- sus jee, kes peab kandma hoolt, et meie elu areneks põhjeaduse mõtte järgi.

Mida on siis jeks teinud praegune Otto Strandmani walitus? Milliseid abinõusid on ta wõtnud tarwitusele hulkade kaitseks juure tööpuuduse tõttu ähwardama häda ja wiletsuse wastu?

Esimene samm jeks oli kohtu- ja sjeemi- niistri Anderkopi heakskiitmisel töötatöölise koosoleku ärakeelamine Tallinnas.

Mis oli selle põhjuseks?

Teatavasti kawatjes Gestimaa Töölis- ühingute Reskliidu juures ajutatud töötute toimkond korraldada üldist töölise koosole- kut, kus pidi arutusele tulema muuseas küsi- mus, kuidas korraldada töölise enestewaheli- list wastastikku abinõumist töötute. Töötute toimkond oli kordumvõlt käinud walitjusa- utistes juhtimas tähepanu hädaabi töö- de korraldamise wajakusele. Kuid jee jäeti tähelepanemata. Töötute juhtes tegutses bürookraatlik aparaat äärmise aeglusega. Kui

siis abi kujukilt näha polnud, pidi töölised loomulikult ise ajuma omaabi korraldami- sele. Selles ei olnud omelt midagi jeaduse- wõi riigiwastast. Kuid kohtu- ja sjeemi- ni- ster arwas teisiti. Ta rakendas tööle oma „agentuuri“, kes muretjes peagi „andmeid“, nagu oleksid töötud kawatsemud korraldada riüstamisi linnas. Päew pärast koosoleku keeldu oli ka paaris kohas formaliste täna- wate murkadele ules keebitud mingi-ugused „põrandaalused“ riüstamise-sijulised ules- kutsed — eeskujulikult trükitud, otjekui ole- jid need esimesejärgu trükitojas valmistatud. Ei feskliit ega töötute toimkond pole ilagi jeejuseid lendlehti lastnud teha. — Kust need lõpuks pärit on — jääb väga tumedaks, kuid sel puhul liiguvad dige mitmesugused kuuldujed.

Sgatahes kõniasjaks jääb jee, et praeguse walitjuse esimeseks „wiljakaks“ sammuks töö- puuduse wastu wõitlemise alal oli töötä töö- liste koosoleku ärakeelamine. — Muudugi — kaitsejesisukorra maksuwusel on wõimudel jeks jeaduslft digus, aga jee ijeloomustab ainult, kuidas juhtub praegune walitus rahwahu- kade wajakuste rahuldamisje.

Zärgmiseks walitjuse sammuks oli fre- diitide nõudmine hädaabi töödeks. Wika ka- lumise ja kõhklemise järgi esitati wastaw jeadus riigikogule ja siis selgus, et walitus loodab saada wõitu tööpuudusest juba 10 miljoni jendiga. — Maerumäärt summa, millest kõige tagasihoidliku arwestamise juu- res wõiks tänawu jatkuda waewalt 3 nädala- laks. Töölise esindajad riigikogus algasid ägedat kallaletungi walitjusele. Loodud and- meid ei juutnud ka majandusminister üm- ber liikata ning oli sunnitud andma järele ja juurendama krediiti 20 miljonini. Aga ka jeda on wähe, ka sellest ei jattu kuigi kauaks ja kuigi paljudele.

Mis seal siis imestada, kui töötute in- meste keskel ärewus järjst kaswab. Kohtu- ja sjeeministril läks küll korda Tallinnas üks kord ära keelata töötute koosolekut ja rongikäiku, kuid 8. detsembril Tartu töötud ei läinud enam üldise küsimagi luba rongi- käiguks. Sada ja wiletsus neil oli kaswa- nud piirini, kus inimesed ei saa enam jääda wafjeks. Nad tulid tööbörssi ja liikusid siit jüdalinna, nõudes tööd ja leiba. See de- monstratsioon polnud kellegi poolt ettewal- mistatud, jeda polnud keegi õhutanud, wad jee oli puhkenud stiühilijelt. Meie inime- sed on küll kannatlikud ja tagasihoidlikud.

Kuid igal kannatusel on ka oma piir. Walitjuse enam kui loiid suhtumine tööpuiduse klijimuse peab lõpuks mõjuma ärritavalt hulladesse.

Muidugi meie ei kutju mitte inimesi uiles mõtlematutele tegudele. Wastuokja, meie hoiatame kõiki sattumast igasugu profokaatorite ja wastutustundeta ijifute õnge, mille tagajärjed wõiwad tööliksklassile olla väga kurwad. Kuid meie peame täiesti õigeks ja otstarbekohaseks, et töötud organiseeritult, läbimõeldult ja korralikult awaldak-

sid surwet walitjusele. Meie teame ju praegujust walitjusest, et ta meab nagu laisk ruum — kui piitja ei anna, jätab foorma kesk porisemat teed seisma.

Wõetagu siis tarwitusele kõik rahwahulga käes ka'utada olewad seaduslikud abinõud walitjusele mõju awaldamiseks. Enne kõike walitjegu aga töötute eneste keskel täielik iiksmeel. Minult siis on loota, et ka iga aktiioon, mida nad oma wiletsa olukorra parandamiseks ette wõtawad, annab soowitawaid tagajärgi.

E. Joonas.

Streikide arm Gestis mullu.

Wõrdlus eelmiste aastatega.

Kuna meil ametiühinguline liikumine alles noor ja ametiühingute jõud wäike, siis on arusaadaw, et ei saa olla suurt ja korraldatud streigiliikumist. Streigiks Lääne-Euroopa mõiste kohaselt wõime pidada ainult kahe aasta eest peetud trükitööliste streiki, mis oli organiseeritud ja juhitud ametiühingu poolt. See, mida meil ametlik statistika streikideks nimetab, pole ju midagi muud, kui juhuslikult ja stüübiliselt puhkenud tööseisakud — enam-wähem lühiajalised. Siiski pole hütuituseta ka neid streikide „aegaineid“ silmitjeda ning õppida tundma nende põhjuseid.

Siljuti ilmus haridus-fofsiaalministeeriumi kirjastusel tööinspektorite 1929. a. aruanne, kust muuseas leiame ka arwustiku streikide üle. Üksikuid streigijuhumisi oli sel aastal 30. Kõikide nende esilekutsujateks olid majanduslikud põhjused, peasjalikult aga korraltu palgamaksimine. Meie ettevõtjaskonnal on juba kord sissejuurdunud see komme, et ta tööliste palga tajumisele waatab nagu mingi wimnasejürgu kohustusele, mida täidab siis kui parajasti tuju ja raha on. Kuidas tööline end wahapeal toidab, see ei ole tema mure. Tähtsajaks wäljamaksmata palgatumma on ettevõtjale ju diekti suuremalt jaolt protsendita laenuks ja miiks jeda siis mitte wõtta. Ja paljud ettevõtted, ifegi suur-ettevõtted jätatwadki suurima siidamerahuga kande wiisi töölistele palgad maksmata, kuni need hädajunnil peawad lõpuks jätma töö seisma, et sel teel jaada kätte teenitud tasu. Niisuguseidki tol aastal streigid teenitud palga kättesaamiseks Eüdapere „EAD“ klaasfabrikus, a.-s. „Textilis“, mis nüüd juba seisma jäänud, „Masjoproducti“

mööblitehases Tallinnas, Wõru Wõu- ja Rauatööstuses, ühes suuremas Narwa jaeweski ja mitmes teises ettevõttes. Enamalt jaolt maksjete töölistele ka jaada olew pall wälja, aga ei ole wähesedki seefugused juhused, kus ettevõtted maksujõnetuse tõttu jätsid tööliste palgad tajumata. Seefuguste „streikide“ lahendamiseks on tööinspektorid jõitnud kohtadele.

Teiseks streigi põhjuseks on palgakõrgendamise nõudmine. Seefugustest streikidest wäärib tähelepanu Lõuri paberimabriku tööliste streik, kus nõuti 30% palgaliisa. Streik ei lõppenud kahjuks tööliste täieliku mõiduga. Ometi suudeti läbisuruda 15—20% palga tõus. Streigiteel palga suurendamise nõudega esinesid weel paljude Tallinna leiwatööstuse ettevõtete töölistes, mis aga tagajärgi peaaegu ei annud, sest pagaritööliste jõud oli tol ajal killustatud kolme ühingu wahel. Minult paaris töökojas tuldi osalifelt tööliste nõudele wastu. Streik kestis umbes nädalapäewad. Palga juurdendamise sihiga oli streik ka Saaremaal a.-s. „Gesti Marmor“ kinnimurrus. Streigi tulemuseks oli see, et naistööliste palga kõrgendati 12% wõrra, kuna meestöölistes pidid jääma endiste normide juure. Peale selle tekkis streik kolmel korral Tartu-Bejferi raudtee-ehituse töödel, neist kahel korral palgakõrgendamise nõudmisel, mis lõppefid tööliste nõudmistele osalife rahuldamisega.

Peale tähendatud põhjuste oli weel streike teistel põhjustel, millest oleks nimetada kaht streiki Kreenholmi puuwiljatabrikus, kus esimesel korral nõuti tööruumide akende awamist ja teisel korral ühe tööjuhataja ümberpaigutuse tühistamist. Need streigid olef-

fid mõinud ära jääda, kui wabriku juhatus mähegi oleks tulnud vastu tööliliste täiesti õiglastele nõudmistele. Ühegi tööinspektor finnitab omas aruandes, et mõlemal juhul olewat olnud silmnähtaw wabriku juhatuse jonnakas järelandmatuus.

Kolmestkümnest peetud streigist lõppesid tööliliste täieliku mõiduga ainult 5, osaliselt rahuldati tööliliste nõudmised 13 korral ja täiesti kaotasid töölised 12 streiki. Nasta warem oli 51 streiki, millest mõiduga lõppe-
sid 7, osalise mõiduga 11 ja täieliku tööliliste kaotusega 33. Aruande aastal mõtsid streiki-dest osa 1.915 töölist, see on keskmiselt iga streigi kohta 63 inimest. Nasta warem oli streikijaid 921 j. o. üle kahekorra wähem, kuigi streikide arv oli suurem.

Streikide kestvus oli sõrdlemise lühike 2—4 päewa. See on ka arusaadaw, kui mõtame arwesse, et need streigid olid — tarwi-
tades ametiühingulist terminoloogiat — „metifikud“, j. t. ilma organisatsioonilise sel-

jatagujeta. Sellepärast on ka arusaadaw, miks nii wähe streike lõppes täieliku mõiduga ja nii palju — 40% — täieliku kaotu-
sega.

Streikide läbi on aruande aastal läinud kaotfi 51.160 töötundi. Nasta warem oli see arv weelgi suurem, nimelt 57.229.

Mida tuleb töölilistel järeldada kogu jellest armustikust?

Muidugi ainult jeda, et kui tahetakse korrapärasemalt ära kaotada streigiõigust, ja jeda tuleb kaotada, sest muidu ei parane ilalgi eesti tööliskonna aineine seisukord, — siis tuleb „metifikute“ streikide asemel hakata korraldama juba täiesti organiseeritud streike. Need on aga võimalikud üksi selkor-
ral, kui ametiühingud muudetakse tugewate. Sellepärast, astudes uude aastasse, sead-
kem enesele ülsandeks ajada suurema hooga ametiühingute liikmete arwu kaswatamisele. Mis teijal olnud võimalik, peab ka meil teostataw olema. —s.

Rahwuswahelise ametiühingulise liikumise teine järk.

Organiseeritud tööliskonna uusi sihte.

Theodor Leipart.

2.

Ugaugune majandusprogramm, mis ei taha piirduda ainult õhulõsside ehi-
tamisega, waid arwstab tegelikku elu, peab lähtuma olemasolewatest olufordadest, ihe-
fõnaga, peab arwestama majanduslikku arengut. Wirmast pole aga võimalik muna-
ta päew-päewalt. Nagu puuwiijaõordi pa-
randamine nõuab waewarika aedniku tööd ja alles aastate järgi annab joowitatwaid tulemusi, nii ka majanduselu muutmine võib jündida ainult taja ja targu. Sellepärast heidame kõrwale igajugused rewolut-
sioonilised sõnabõllid ja ujume ewolutsiiooni, mis korraldab majanduselu ilंबर aegla-
jelt, aga jeda kindlamalt.

Meie majandusprogramm tugeneu põh-
jalikule tõijele uurimisele. Peame piüidma täie selguse ja asjalikkusega selgitada ja aru-
jaada ilmamajanduse praegust seisukorda ja ta võimalikke arenemistorme. Esmesel pilgul paistab ta omas mitmekesisuses ja mitmesuunalises liikumises oawat juhustit ja reeglit. Ent täpssem waatus ja uurimus näitab, et jelles näwaw wirr-warris on füskfi selgesti nähtawad kaks peawoolu.

Sõda häwitas põhjalikult waewaga uiles-
ehitatud majandusüsteemi. Öitswad töös-
tused häwinesid osalt täiesti, osalt nad jäid kiratjema. Teffijid uued tööstusalad ja kesk-
kohad, mis ainult tänu ilmaturu ilंबरpai-
gutuse tõttu elasid kunstlikku elu. Ja kogu jelle jegaduse kohal waritjes inflatsiooni-
peletis, j. t. rahawäärtuse langemine. Sel-
lepärast oli juba ette näha, et ilmamajan-
duse uilesehitustöö peale sõja mõis kujuneda hoopis teistjugauses, kui jellega olime harju-
nud enne sõda. Kuud imelik küll: wana, ja nagu arwata mõis, surmatwast haawata sa-
anud majandusworm osutus imestustärata-
walt wastupanujõuliseks. Ka atwaldas en-
neaumamata jände ja liihijese kiratsemise järgi kofus ootamatult ruttu. Meile hästi-
tuntud kapitalistlikku majanduskorra tunde-
märgid tulid uuesti ilmfiks: algas jälle mõistlus, algasid uuesti mõitlused tähtsamate maailma toorainete pärast, mõideldi olemas-
olewate ja uute ilmaturgude wallutamise ees-
õiguse pärast. Produktiioon kaswab kaugele üle masside ostujõu, teffib endijest ajast tun-
tud pingulolek produktiiooni ja tarwituse wahel, mis toob hirmfaid / kriise, milliste

raske all eriti kannatab tööliskond. Väene kapitalide juurejooneliselt kogumisist ühikute kättesse — samadesse kättesse, kes oma majandusliku võimu tätku hoiavad peos ka poliitika ohje. Samuti jälgub ka kapitalistliku majanduskorra teine külge: võistlus juurib valmistama kaupade olemasolevini. Hinnad surutakse alla ja püütakse saada vahju taha teha valmistusvõimude vähendamisega jelles punktis, kus vastupanu kõige nõrgem. Algav vahju häda, hakatakse kääpima töötajatu ja halvendamata töötajainimisi. Lühidalt, ferfiks eile ja katub ainuvalitsetakse saada wana waba majandus, mis kõja ajal ja jellele järgnevatel aastatel osalistelt oli ajetatud mingi fundmajandus-wormiga.

Ent terasele pilgulle ei jää nägematuks, et kapitalistlik majandus süüsi siin ja seal on muutnud oma kuju ja pikkanissi, järk-järgult wõtub ure väljarängete.

Ta pikapeale tüüdnib alalistest konkurentivõitlusest, jekt see jööb palju närviõudu, neelab juuri kapitale ja on jektud liig juure riikikoga. Wida enam ettevõtte on paigutatud kapitale oma iseseadestse, ehitusse ja majunatesse, jeda häwitawam on ta kaotus konkurentivõitluses. Sellepärast eelistawad juht kapitalistlikemad töösturjed konkurentivõitlusele wastastikustetse konkulleppeid teiste jama ala töösturitega. Olgu see rahvuslik konkurentsioon tekstiiltöösturite wahel, wõi rahvuslik jösjündikatsioon, wõi euroopalise ulatujuge terasiühingud wõi rahvuswaheline roobastokartell wõi rahvuswaheline hooõlatmpide trüüst — igalpool on otstarb ists ja jeejama: rahulikku konkulleppe teel tahetaks jeda hoida kuluskat võistlust. Selles wies majanduskorras, mida wastandina endisele „wabale“ majandusele wõiks nimetada „jettud“ majanduseks, ei ole tahet jantutata enam wõitru oma wõitseteja üle ja juurene wot ka ju wõiduhinnama. Saak jaotatakse konkulleppe osalistet wahel ühistelt. Konkulleppe ala ja ulatus wõib olla mitmetesugune: jaotatakse iseseadestse ära müügiturud, määratakse kindlaks produktiioonimäär, hindade kõrgus, hindade alandamine, krediidolud jne. Ka wõitlus tööliskonna wastu muutub järjest nõrgemaks. Palgasurwe wäheneb jageli, jekt kõige nõrgema wastupanu kohr on müüid nihkunud teijale. Konkulleppe, mis enesest kirjutab turu monopoliseerimist, ei junnit produktiioonihinda langetama, waid lubab juht, hindade üleskrüwmistete teel jundida tarnitajale kaela juuremaid kulusid kauba ost-

misel. Sellepärast ongi tööliste juhtes wastutulek dieti näiline, jekt hinnad tõusewad jageli kiiremini kui palgad. Teisets on võimalik jäärate konkullepette teel paremini ära kasutada produktiiooni-aparaati, nõnda et tööwiljakus, j. t. ühe töölise tehtud walmistkaup juureneb rohkem kui jelle eest töölisele antaw kasu. Sellepärast jääb wiimane, kirigi wõtlus ettevõtija ja töölise wahel raugeb, alati kannatajaks pooleks, jekt kui walmistaja jaab ta ehk küll kõrgemat töötasu, aga kui kaubarwitaja peab ta oma tööpalga kaotama weel kõrgemate hindade taju- misetse.

Milised on siis jelle muutuse jorwainähited, mis juha siin-seal enne ilmutada tulid ilmutiks, aga tähtsuse ja laiemata ulatujuge oma sid alles wiimastel aastatel? Pikkamisi kaob endine ühistettewõtija tüüpi, kes oma tööliset juhtes oskas pidada teatud, patriarhaalset wahetorda, ehk kellel wähemalt oli jee aua- mus, näida jellijena. Tema ajemele ajub müüid aktiwalets, jeda prantslaset üsna taba- walt nimetawad „société anonyme“, j. t. nimetu ühingu. Saadaste aktiwaletti esotijas jettab peadirektor, kes ettevõttega on jama palju ehk wähe jettud nagu teisest küljest tööline, kes töötab peadirektori juhatusel.

Nendes juurtes ettevõtetes kaob ikka enam ja enam tehnilise juhtimise tähtsus, andes ruumi järjest raskemaks muutumatele kaupmehelikkudele ülesannetele, mis omakorda järjest arenemas laines on waid finantstide osatuse küsimuseks.

See muutus ilmnub eriti jelles, et aktiwaletti juhatustes ja järekwalveasutistes on rahalistet operatiioonide juht alati tähtsam kui insener ja et tööstur alati jettab tuttawa pangadirektori kindla wõju all.

Sellest efinemest muutusest, mis annab ettevõtija wäliswõle teise näo, olemeb teine muutus, mis kirjendab ta iseseiswust. Endise ettevõtija tüüpi kadumine, kes isiklikult oli jettud ja nagu ühte kaswanud oma ettevõttega, edendab konkullepete, trustide ja igasuguste ühtesulamistete joont. Selle muutuse juures mängib tähtsat osa ettevõtetest osatõimne aktiwaletti näol. Ühikku ettevõtte juhtimine läheb katelli, trusti jne. kätte, tähendab juhtimine koondub kõrgemasse kohuta, kellele allub kogur tööstusharu teatud riigis wõi weel laiemaltki. Ühikku ettevõtija ajemel jettab tööliskonna wastas müüid ühingu, jeltse, ettevõtija kogu. Muidugi on jelline tööstusgrupp, nagu jöetööstus, elektritehni-

line, keemiline ja kunstijääditööstus palju tugevam majanduslikus kui ka poliitilises juhtes endisest ühikettevõtjast. Sest majanduslik võim on ühiteagu ka poliitiline võim. See võim on jeda hädaohklikum, mida enam ta armastab töötada varjul ja oma mõju ei näita väljaspoole. Minult harva läheb väljaspoolseisjal forda heita pilku nendesje fulisfitagustesje. Tuletame siinfohal meele petrooleumikapitali poliitilisi tempe, Rootsi tiftustrusti Swar Krengerit, kes kapitalivaestele riikidele annab juuri laene ja jellega ühnduses ostab ära tiftutööstuse eesõguje nendes riikides ja niivõisi on wallutanud juba ligi pool maailma oma tiftumonopoliga. Kui maadelda kaubalepinguid, siis wilkjabat siin jeal äraandlik kause, mis näitab, et teatud tööstus täiediguskliku ojalisena esineb lepingut jölmivate riikide förwal; tuletage meele äsja ajutatud Gmopanka Baafelis, kelle nõufogu koosneb waid pankiiridest ja töösturitest, kuna tööliskond on köhe algujeft peale förwale jäetud. Need wähejedki näited lajevad oletada hädaohtu, mis wõib ferfida meest arengust. Koffulepped ettevõtjate wahel, koffulepped pangakapitalidega, koffulepped rahvuslikus piiris ja kaugeemale üle jelle, — lühidalt koffulepe teatud wäikse fihi ettevõtjaskonna wahel, kellest igauks omaette küllalt mõjukas, julatab ühte nende juhitud tööstuse- ja pangakapitali ja loob kõiki walitjewa võimu.

Teft b küsimus: kas peawad trustid walitjema rahwast, wõi rahwas walitjema truste? Wastus wõiks kolada waid nõnda: Rahwas walitjegu truste. Selleks on tal aga tarwis majandust kontrollida. Seda kontrolli peaks teostama forð riigivalitsus, kui fogu rahwa esindus ja teijeks mingi rahvuswaheline ajutis. Sellest kontrollist peawad ojawõtma kõigepealt need, kes ije kaastegewad warade walmistamises, nimelt töölised. Majanduskontroll aga juudab oma ülesannet täita täiel määral waid siis, kui kontrolliwal instantil digus antakse korraldawalt ja juhtiwalt asjale pihta hakata. Sellepärast on meie nõue lühidalt koffimõttes järgmine:

Majanduse kontroll ja kaajaotjustamise digus rahvuslikkude ja rahvuswaheliste jellekohaste ajutiste kaudu; majanduse kontroll ja kaajaotjustamise digus tööliskonna ja ta organifitioonide, ametiühingute kaudu.

Muidugi on jellest wähe, kui Rahvuswaheline ametiühinguline liit kui rahvuswaheline organifitioon uiles jeab waid rahvus-

wahelisi nõudmisi. Rahvuswaheline kontroll oleneb muidugi ükfitu rahwa tahtmisest; ja jee tahtmine tekib jeda kergemini, mida tugevam on majanduskontroll omal maal juba wälja töötatud. Nii siis eeldab iga rahvuswaheline kontroll kõigepealt jiemaa- list kontrolli, jefst ainult jel teel on wõimalik arendada arujsaamist jelleladiliste abinõude läbiwaidawujest ja tarwilikkujest. Sellest jef- jufkohast lähtudes ongi meie majanduspro- gramm kofku jeatud kahes ojas, millest üks käjtab ühijelt kaitstatawaid rahvuswahelisi nõudmisi ja teine joowitab ühijute maade tekkliitudele neid nõudmisi, mis tulekfid igal maal läbiwiia, et jellega ettewalmistada ja mõjuwast läbiwiia ühifit rahvuswahelist jammu.

Sellejuures pidajime kõigepealt jilmas neid hädaohte, mis peitawad ettevõtjate ühi- nemises majanduslikul alal, millest oleneb nende järjest kaswaw wõimukajw. Kui ei taheta trustil walitsjeda lasta rahwast, siis loodagu laiaulatuslik kontroll nende tege- wuse järele, millijest kontrollitööst ja tahtja- mates majandusküjinnustes kaajaotjustamise digus antakse jellskonnale ja tööliskonnale. See ongi majandusdemokraatia nõude pea- mine mõte, mis wiimastel aastatel kõigi maade tööliste jeas leidnud järjest kaswawat poolehoidu.

Nõuame kontrolli rahvuswaheliste trustide, kartellide ja jedalaadi koffulepete üle. Selle rahvuswahelise kontrolli aluseks ja täiendujeks olgu aga rahvuslik kontroll. Majanduskontroll aga nõuab fogu majan- duseku käigu põhjalikku tundmist. Sellepä- rast nõuab meie programmi kõigiti ettevõt- jalist laiaulatuslikke awalikke aruandeid ja jelgituji, kus tähendatud produktjioonihulk ja müügiwõimalujed, palgad, kulud, tar- wus jne. Säärane majanduseku awalikkus loob kindlama põhja fihi- ja plaanikindlale majanduspoliitikale. Meie poolt nõutawast kontrollist peawad enesjefkimõista ojawõtma ametiühingud. See kontrolli ülesehitus rah- wuslikust rahvuswahelise kontrollini teos- tub otstarbekohajelt nõnda, kui rahvuslikud kontrollajutised töötawad kaaja rahvuswaha- liste monopolidte tegewuse järewalwes ja rahvuswahelise kontrolliga arwestab Rah- wasteliit.

Rahwasteliidu majanduslikke alasid tuleb laiaulatuslikult täiendada. Nõuame Rahvus- wahelist Majandusbiurood, mis majandus- poliitika alal töötaks sama wiisi nagu Rah-

musvaheline Döbbüroo sotjiaalpoliitika alal. Seda majandusbiurood peaksid toetama rahvuslikud majandusnõukogud, nagu neid juba loodud mõnes riigis ja nagu neid soovitame ajutada seal, kus neid veel pole.

Plaanifindla majanduse juhtimise tähtsamatelks tugevels on krediidi- ja rahanduspoliitika.

Nende alade tähtsus nii rahvuslikus kui ka rahvusvahelises ulatuses nõuab ametiühingute erilist tähelepanu ja kaastööd.

Majanduspoliitika alal on ametiühingute tähtsamatks ülesandeks tegutseda eestkätt oma enese maa piirides. Sest siseturg on ja jääb kogu majandusliku tegemise aluseks. Tööliskonna tööleidmise ja oma elamistingimuste parandamisvõimalused olenevad esijoones siseturgude laiendamisest. Sellest seisukohalt lähtudes pöörab meie programm maa keskliitude tähelepanu põllumajanduse tähtsusele tööliskonna juhtes. Sest maalaanikonna tarviduste hull ja ta ostujõud määravad ka tööstuse alal teenivate kätide teenistuse juuruse.

Mi on ametiühinguliste keskliitude pea tööalaks kaasa töötada palga- ja töötingimuste korraldamisel. Aga tööliskonnale paremate töötingimuste kättevõitmine on ühtlasi ka rahvusvaheliseks ülesandeks. Sest kui meie piilime kõigi abinõudega edendada rahvusvahelist väärtuste vahetamist, et valmistusel võimaldada suuremat õitsengut, kui meie sellest varade vahetuse proffessist tahame kõrvaldada igasuguseid takistusi, majanduslikke konflikte, jeemõrd, kui mõrd need on vabad vastavate riikide mõjutusest, kui meie tahame nende konfliktide lahendamist anda rahvusvaheliste vahelõhtute kätte, siis ei tohi me jätta tähelepanemata, et modalate palgade ja w'letjate töötingimustega maad võivad tuua suurt kahju sotjiaalselt edasijõudnud maade wäliskaubandusele. Seejõguse kergesti turgude julgemisele wõtwa ebasõhase mõistluse kõrvaldamiseks nõuame me'e tööliskonna minimaalsete töötingimuste normide maksapanemist rahvusvahelises ulatuses, nagu

jeda nõuab Rahvusvahelise Ametiühingulise Liidu sotjiaalpoliitiline programm.

Töötingimuste käsitamise on tihedasti seotud tööstuste ratsionaliseerimise küsimusega. Ametiühingud on kutsunud kõikide nende käsitusel olevate abinõudega parandama oma liikmete töötingimusi. Neile on wõõras majandusliku tagurpidimise ja tarretuse harrastamine, et ainult alleshoida wananenud töowitise. Meie soovime tööstuse plaanifindlat arendamist, me'e terwitame ettevõtete ratsionaalset foondamist suurematesse üksustesse, meie nõuame wananenud töömeetodite asendamist nutega, mis vastavad tehnika edusammudele. Sest me usume, et jeli moel saavutatakse majanduselu laienemist, millest tuleb kulu kogu ühiskonnale. Me heidame kõrwale kui kõlbmatud kõik wanad masinahäwitajate mõttetud katsed kaotada tööpiinduist töõjõudu kõikuhoidwate masinate hävitamisega. Teisest küljest nõuame aga meie, et ratsionaliseerimine, mis kaasa toob töö ja kapitali kõikuhoidu, tooks ka neile kasu, kes ta läbiwõimiseft tegelikult oja wõtawad. Seni on aga enamasti ratsionaliseerimine ikka nii kujunenud, et temast saadav kasu on langenud ainultki ettevõtjatele. Sama hulga aineid on nad walmistanud palju wähemä töõjõuga, kuid jeda müülnud kas endiste, wõi hoopis kõrgemate hindadega ning nõnda suurendanud oma kasu. Üldjuse huwides peaks aga kapitali ja töö kõikuhoid mõjuma kaasa hindade langusele, mis omakord tekitab suurema nõudmise, seega kutsuks esile walmistuse laienemise ja suurema hulga töötute tööle rakendamise.

See majandusprogramm on ühe suure töö algus, mida peame toetama oma paremate jõududega ja kõikide abinõudega — rahvusvaheliseft — Rahvusvahelise Ametiühingulise Liidu ja rahvuslikult iga üksiku ametiühingulise keskliidu kaudu. Meie nõudmiste üksmeeljus, toetatud kõigi maade kindlast tahtest kaasa töötada meie ideaali teostamiseks, annab meie programmile kaajakatkuwa jõu ja teeb ta jelleks kindlaks aluseks, millele wõtme ehitada ihaldatama majanduskorra. (Dõpp.)

Tööline! Oled sa juba ametiühingu liige?

Ainult ametiühingu kaudu wõid oma elujärge parandada!

Ettevõtted ja tööstustöölised Eestis.

Tänavu kahanesid mõlemate arv.

Kuivas viimase jätksme-kahetja aasta jooksul arenenud eesti tööstus, näeme ametlikult statistilisest andmetest. 1923. aastal oli Eestis tegemaid ettevõtteid kokku 1.684, 1924. a. — 1.886, 1925. a. — 2.546, 1926. a. — 2.744, 1927. a. — 2.716, 1928. a. — 2.953 ja 1929. a. — 3.042. Seitse aastaga on meie ettevõtete arv suurenenud ligidale kaks korda. Kuid kahjuks pole ettevõtete arvu suurenemisega kaugelgi jammu pidanud tööliste arv. 1923. a. oli kokku kõigis ettevõtetes töötajaid (palgalisi) 45.355 ja järgmistel aastatel liikus see arv nii: 46.679, 48.008, 48.473, 44.398, 45.906 ja tõusis 1929-ks aastaks 51.773 peale. Seega näitab 1929. aasta eriliselt tõusu, kuid et see oleks piisav, on raske uskuda. Tuleb arvestada, et sel aastal võeti üle 2.000 tööliste Tartu-Beckeri ja Rapla-Wirtsu raudteede ehitustööle, kust need inimesed vallandatakse juba tuleval aastal, kui raudtee saab valmis. Seega tõelik tööstustööliste arv jääb ka sel aastal ikkagi alla 50 tuhandat.

Pole huviütseta ka märkida, et meie tööstusse, nagu ka mujalgi, hakkab ilka suuremal arvul tungima naistööline. Nii oli 1923. aastal 14.151 naistöölist (31,2%), 1924. a. — 14.465 (32,4%), 1925. a. — 15.293 (32,1%), 1926. a. — 15.464 (31,9%), 1927. a. — 15.077 (34,0%), 1928. a. — 14.851 (32,3%) ja 1929. aastal — 17.141 naistöölist ehk 33,1%.

Naistööliste tegutsevad meil peaaegu kõikjal kaugel alal — tekstiiltööstuses, kus nad moodustavad üle poole töötajatest, ja toidu ning maitseainete valmistamisel. Suur arv neist töötab ka jookide, kehakatte ja pu-

dukaupade valmistamisel ning puhastus-tööstuses.

Tööstuse alal on tänavu — 1930. aastal märgata tugevat tagurpidi minekut, hoolimata sellest et valitus hoopis sellega, nagu oleksid ta kramplikud tollitõstmised toonud äärmiselt tööstusse. Kahjuks puudub veel täpne kokkuvõtte kõigide tööstuslike ettevõtete kohta, kuid nagu viimastest — noovembri kuu statistika kumkirjast näha, kõnelevad võrdlevad arvud septembri ja oktoobri kuu kohta dige kurba keelt. Suurtööstuses oli 1. septembril 292 ettevõtet aga 1. oktoobriks oli neid veel 276, j. o. 16 ettevõtet vähem. Kui 1. septembril töötas 32.002 inimest suur-tööstuses, siis 1. okt. veel ainult 30.303 j. o. 1.699 töölist vähem.

Sama pilti näeme kesk-tööstuses. 1. sept. oli 468 kesk-tööstust ettevõtet, aga 1. okt. 463, j. t. 5 ettevõtet vähem. 1. sept. töötasid kesk-tööstuses 4.550, 1. okt. 4.412 töölist, j. o. 138 inimest vähem. Teiste sõnadega — ainult suur- ja kesk-tööstus ühenda vallandasid septembri kuu jooksul ligidale 2.000 töölist. Aga september oli ju alles seesugune kuu, kus tööd üldiselt käisid veel täies hoos. Suurem vallandamine tuli kahtlemata novembris ja detsembris.

Nii näeme ka neist vähestest andmetest, et praeguse valituse majanduspoliitika on annud kõige kurvemaid tagajärgi, ning meie majanduslik elu põeb kriisi jellasel määral nagu jeda mist'ki meil seni pole nähtud. Ometi näeme, et valitus kriisi tagajärgede all kannatavate tööliste huvides ei taha peagi midagi tõsisemat ettevõtta.

Tööaja lühendamise tähtsusest ja võimalustest.

Nõuame tarvitajate ja valmistajate liitumist.

Nõuame odavat leiba.

Sel aastal peetud Ameerika ametiühingulise kongressil oli arutusel ka tööaja lühendamise küsimus. Nii määral tööaega lühendada, selle kohta oldi eriarvamisel, aga et praegusel tööpuuduse ajal hädavajalik tööaega lühendada, sellega olid kõik päri. Kongress pooldas põhimõttelikult 5-päevast

töönädalat, arvestades tööaja lühendamise psühholoogilist mõju olemasoleva töö ühtlasemaks ärajaotamiseks tööliste vahel. Arvati nõnda, et kui üks majandus on sellaselt liikuv ja kohanemisvõimeline, et ta suudab jääraja laenuvõtmise muutmise läbi viia ja nõndaviisi vähemalt edaspidisele tööpuudu-

jele panna piiri, siis annaks see tunnistust ta elulikkusest ja vastupanuvõimust ja peaks üldiselt mõjuma rahustavalt. Ent kongress oli ka täiesti teadlik selles, et tööajaliidendamine ühki ei kaota veel maailmast majanduskriisi ja tööpuidust ja hea on, kui ta jeda vähemalt nõrgendada juudaks. Tööpuuduse majanduslikkude põhjuste ja mõjude ahela tähtsamaks liiks arvati olevat töötaju, mis määrab ära tarvitajaskonna ostujõu, kuna tööaeg peaaegjalikult on produktiivseooni fvan-titeedi kiirimus.

Kui Saksa ametiühingud h'ljuti hädaabinõuna illes teadsiid 40-tunnilise töönädala nõudmise, siis teadsiid nad väga hästi, et selle abinõuga ühki ei kao majanduskriis ja et sel teel töötuteft pääseb ainult oja nnefti töökotta. Kui nad aga selleft hoolimata kindlalt rõhutasid oma nõudmist, siis sellepärast, et praaktiliselt võimaliku ja kohe teostatava abinõuga teha algust häda vähendamiseks ja sellega luua p'iihholoogiline ja asjalik eeldus, mis mõib kiirumeda tõe-keft üldisele tõiule.

Kuist juhtusid ettevõtjad ettepanekule? Nad vaidlesid ta vastu ja ütlesid — see olewat teostamatu, olla tarvis pikendada tööaega ja vähendada töötaju, nõnda siis weelgi juurendada produktiivseoonihulka ja vähendada niikuinii väikeft ostujõudu.

Muidugi ei puudu ettevõtjaskonnal selles asjas arusaamine, küll aga ei taheta jeda lihtsalt teostama hakata. Sest tööaja lihendus wiidi 1926. aasta väiksema majanduskriisi ajal palju färgemal määral läbi ja just siis selgus, et juur oja tööturift jai jälle tööd ja sellega loodi hea p'iihholoogiline mõju fogu majandusele. Nõnda on siis selge, et ettevõtjaskonnal puudub lihtsalt vastutus-tunne. Ent milline on ametiühingute seisukoht? On nad jannuti jonnakalt jäänud peatumata ühele abinõule tööpuiduse vähendamise juhtes? Leipart, Saksa ametiühingulise liidu esimees vastas ühe ühingu sellekohasele küsimisele järgmiselt: „Ametiühingud rehkendawad 40-tunnise töönädala abil vähendada juutwat töötute arvu umbes ¼ kuni ½ miljoni võrra. Aga et keegi ei tunne jeda nõiaõna, mis ühe hoobiga paneb käima fogu ratastiku, siis on jeda tarvilikum kaaluda majanduse elustamiseks igat abinõu, mis vähemalt ojaliselikfti vähendab tööturgu. Meie teame väga hästi, et see abinõu otsekohejelt ei elusta majandust, sest ta jootab olemasolewa töö ainult

juurema hulga tööliste wahel ära. Meie nõudmine tahab esijoones kindlustada nendele töövõimaluse, kes juba on töös ja siis anda tööd ka neile, kel jeda jugugi pole.“ Ent ametiühingud on valmis otsekohe kaalutama teiji mõjuvamaid võimalusi, kui keegi neile näitab, kuidas vähendada tööpuidust. Sellepärast pööran ma avalikkuse poole ja küsin: „Suhatage meile mõjuvama abinõu tööpuiduse kaotamiseks! Nõnda kawa aga, kui jeda pole leitud, peame piisimra jääma 40-tunnise töönädala nõudmise juure.“

Ametiühingutel pole arvatavast waja loobuda omast nõudmisest, sest ettevõtjaskond ei taha muud kui kaubahindade alan-damise ettefäändel pikendada tööpäewa ja vähendada töötaju.

Ent praegusel filmapilgul, kus tarvis ta-litada kiirelt, ei ole ettevõtjaskonna plaan kuigi otstarbekohane — jelle tee kaudu jõuafime liiga hilja sihile. Ja kuigi olukord oleks joodne (mida aga praeguse pikalewe-ninud kriisi kohta ei saa öelda, kus wahelt-kauplejad eriti kangekaelset takistawad wäikekaubandusef kohaneda tugewasti langenud juurkaubanduse hindadega), ei juudaks kaubahindade langus siiski järele jõuda töö-taju langemisele, j. t. tegelik töötaju langeks enam kui kaubahinnad, sest hinnalangus ei puudutaks ju jugugi kapitali protjeknti, maarenti ja esijoones üüre ja paljusid teisi tähtsaid majanduseku faktoreid. Peale selle tuleks arvestada ka jeda, et hindade lange-mine tarwitab peaaegu aasta, enne kui ta pääseb mõjule wäikekaubanduses.

Mõiki need asjaolusid kokku wöttes jõuab Leipart järgmisele otjusele: „Meie pooldame igat võimalikku teed majanduseku fergendamiseks, kusjuures oleme weendunud, et esimee ja kõige tähtsama fergenduse looks awalikkude finantside joneerimine. Sest terwed finantsid on elujõulise majanduse paremaks eelduseks ja tugewamaks selgrooks. Meie nõuame 40-tunnist töönädalat, et meie töötud seltsimehed le'aksid jälle eluülspidamist, kuigi on selge, et tööaja lihendamine jes juhtes on waid hädaabinõu, mis ainult aeg-lases tempos juudab ettevalmistada majanduse kervenemist. Meie wõitleme kõige kindlamalt tegelikfti töötaju vähendamise vastu, sest ta takistab majanduse fõjumiist. Nõuame kaubahindade ühtlustamist ilma-turu hindadega, ägedasti wõideldes eba-majanduslikkude hinnajõlmimiste vastu

ja nõudes karmi kontrolli kartellide üle ja esijoones tollide vähendamist. Nõuame põllumajanduse ümberkorraldamist ja wõitleme selle vastu, kui tööliskonna arvel luuakse põllumajandusele kajujaamise wõimalusi. Wõitleme wähekauplejate hülgelastude vastu, mis kurnawad n'i tarwitajat kui ka wal-

mistajat. Wõitleme selle vastu, et aetakse kalliks leib, liha ja teised igapäewased elu wahendid, sest need toowad majandusele ainult juurt kahju. Nõuame walmistajate ja tarwitajate ühistegelise liitumist ja toetame igat piilet, mis wab walmistajad lähemale tarwitajaskonnale."

Ilmawaade ja ametiühingud. Waimlise side allikad.

Siimese elu ja ta tegevust mõjutawad esijoones mitmesugused ilmawaated. Kodanlise ilmawaate wundamendi moodustawad peamiselt usulised ja rahvuslikud traditsioonid. Millisesse usulisse wõi rahvuslikku mõtteilma inimene satub — oleneb täiesti juhuselt.

On loodud tuhandeid mitmesuguseid usulisi ja rahvuslikke ilmawaateid. Igauks neist peab end kõige õigemaks, ehjamaks ja õilsamaks. Sääraste sissekaswatatud ilmawaadete tähtsamaks parandajaks on elufegimised, elunähtuste erapooletu teaduslik uurimine ja klassihuwid. Walitewates jeltskonnafihtides on klassitunne üldiselt palju terawamini väljafurjunenud kui proletariaadil. Sotsiaalne ülemfiht rõõmustab omaast warandusest, wõimust ja wõimalusest korraldada oma elu mõnusaft. Tal on eesdiguft, mida kaitsta. Sotsiaalseft wiletjusse aheldatud inimene aga ei näe mingit väljapääsu omaft kurnast seisuforrast ja kaldub jelletoftu kergemini õne lootma teijes, mitte ma'hes ilmas. Ta allub kergesti igajuguste kodanlistele ilmawaadetele ja jalgab maha oma klassihuwid. Kapitalist on teijest lihaft. Tema junnib oma ilmawaate peale ka proletariaadile, et tel teel kergemini kaitsta oma klassihuwid.

Klassihuwiline kaswatus ja õpetus.

Mitmesuguste ilmawaadete omamine oleneb lapseha, kodu- ja koolikaswatusft mitmesuguseft juunast. Walitewate klasside ringkonnas harrastatahe wälispidi ft usklikust enam korme pärast — tarwis olla lihtrahwale eeskujuks, sest wõimase jaoks ongi kirif loodud. Kõrgemates koolides ei ole õpetus ni'wõrd tugevasti usu juurte all, nagu rahwaskoolides, kus kirikufasud seatahe inimliku tegevuse kõrgemaks seaduseks. Sealjuures ei lubata aga usufaske tõlgitjeda uskliku sotsiaalse ja majandusliku oluforra kohaselt. Igapäewase elu praktikas kujuneb

nende käskude tõlgitus alati walitsewa klassi kasuks. Rahwaskoolides wajutab kirif oma piifat igale õpainele, kuna aga kõrgemates koolides on talle antud hoopis kitsam ruum. Siin tungitakse teaduslikult palju ilgawamale elunähtuste olemusse, mis joodustab dogmaatika ja tõeliku elu kriitilist arwustamist. Wabamõttelised, usufalgajad ja teiste usust wabade ilmawaadete kuulutajad on jelletoftu kõik tulnud teijfkoolidest ja mitte rahwaskoolist.

Säärane erinev kooliõppus pole juhuslik, waid see on loodud nõnda kindla otstarbe pärast. Rahwaskoolide kaudu tahetakse õpilastele taguda jiidametunnistuse ahelaid, et walitewatel klassidel oleks neid kergem töölistena pa'nutada oma tahtmise järgi. Waimlise proletariaadi joetamine ei tee sotsiaalseft ülemfihtile muret, sest kapital on weel kiilast tugew, et neid waimlii tööjõude kui „paremaid“ palgatöölistena jundida tegelema produktjiooniprofessjss ja siis neid arakajutada töölistkonna vastu. Seni pole see fiht weel mitte arusaamisele jõudnud, et nende huwid on samad, mis kogu töötawa rahwafiht omad.

Nagu usku, nii kasutatakse ka rahwastunnet samaks otstarbeks. Kasitawa rahwastunde kaudu junnib kapital rahwastanaatiku'd hõljpasti oma teenistusse ja mõju alla. Kapitalism kõneldes õiljast rahwastundest jne., häwitab tje kõige juurema innu ja mõnuga rahwaste piire, kurnab wälja kogu rahwaid ja häwitab nende rahwaskultuure — ja jeda kõike oma kasude huwides. Kapitalistid neawad klassiteadliku proletariaadit internatsjonalismi, ent tje ühinewad nad kiil rahwastwaheliselt, et hõljpamini ja põhjalikumalt kurnata rahwastundega ülesässitatud rahwaid. Teoreetiliselt tahakse maha klassiteooria, aga tegelikult kapitalistide omahuwides praktiseeritakse teda kõige julmimast ja koolimatumalt.

Kodanline ilmawaade ja marksiim.

Walitsema kodanlise ideoloogia järgi, mida weel praegugi rahwaske foorli kaudu imbutatakse, on praegune iihiskondlik furd — harrased ja julased, waejed ja rikkad, puudustkannatajad ja pillajad — määratud inimkonnale mingi kõrgema wõimu poolt. Massid teenigu omale leiba palehigis, warandus ja wõim on wähemuse eesõigus. Mjalugu teewad üffitub juures mehed. Nende juhtimisele peawad massid alluma, sest miidu wõõhid nad omas lihtjameelsuses kaotada õige tee.

Karl Marksi teooria järgi ei olnud need juures mehed — enantifikus wägimalla inimesed — kunagi ajalootegijad, waid ainult tööriistad, selle kaudu teostusid iihiskondliku korra arengu tõttu hädawajalikuks saanud reformid ehk rewolutsioonid. Sniimkonna ajalugu on nagu fekt, mille iga lili on omaette klassijõda. Sgale iihiskondlikule olukorrale on määravad toofordsed produktiivnitingimused. Kui nad antud olukorrast kaswawad kaugemale üle, siis sumniwad nad fofiaalfeid, diguslikke ja poliitilisi korraldusi kui ka awalikkumoraali kohanema uue olukorra kohajelt. Samast wajaajusest tekivad reformid ja rewolutsioonid. Wananevad eesõigused muutuvad wanarauaks, wanu harrasgrupee asendawad uued. Drjuje iihast arenes waba inimene ja lõhkus wanad ahelad. Feodalismi sumnitas kaupmeeste ja käsitööliste jefusest kodanluse — kapitalistliku mojanusjüsteemi kandja. Selle jüsteemi laps on warandur'eta palgatöeline.

Kapitalistlik jüsteem.

Kapitalismi walitsema jüsteemina pole alguje saanud iihitarenenud inimeste ideest, waid ta oli arengu teel ajalooline paratamatus. Ta ulesanne oli wabastada loowad jõud feodaalset ahelast ja neid wõimjalt arendada. See on nüüd sündinud. Kapitalismi wõj jõudjad eeltingimused inimkonna kõrgemaks tsiwilijatsiooniiks ja kultuuriks, kergendades kõrgeimal määral kõigi elutarwete walmitamist. Ta on enne aimamata ulatuses rafendanud warade walmitamise ja inimeste läbitaimise hõlbustamise teenistuse loodusseaduse ja tehnika — ja nõndawõisi objektiivselt loonud wõimaluse inimesel olla waba ja õnnelik. Sellega pole arengu tee weel lõppenud ja ta uueks kandjaks wõib tulla fofialistlik furd, kus puuduwad kapitalismile omased ja temast lahutamatud lõhkuwad rahwawaenulised tendent-

sid. Sga walitsew fiht, olles arengu teel määratud kadule, on alati end kaitunud troonilt tõukamise wastu kõigi wägimalla abinõude, julmuse ja häbematusjega. Tagajärjeks olid: julmad allahetmised, werised sõjad sise- ja wäljaspoole, mehifid tagajiffitumised. Kapitalismi ei heitu tagasi ühegi abinõu eest. Olgu selle hinnaks kas wõi waewaga saawutatud tsiwilijatsiooni ja kultuuri häwitamine. Ennem lastakse terweid rahwaid huffuda, kui loobutakse wabatahtlikult omast klassiwõimust.

Nüüd on aga kapitalismi juba enesest üle kaswanud. Ta loob weel uusi produktiivnõimalusi, aga ainult jeks, et töötawaid fihte weel rohkem ja rohkem orjastada. Massiline tööpuuduse, ratsionaliseeritud produktiivtehnika saawutusena hiigla fogu töötuid, masside üldine waejus ja felmus ja selle tingitud laastawad mõjud on liialt selged olukorra-tundemärgid. Kapitalismi on ijeenesjega fattunud wastollu, piirates produktiivnõimalusi — korterikriis ja tööpuudus — ja häwitades saake, et kindlustada ja tõsta profiiti.

Nagu kapitalismi ajalooline ulesanne oli wabastada produktiivsed jõud, nii on nüüd tööliskonna — selle sõna kõige laiemas mõttes — ulesanne, ijeennast kaitsta kapitalistliku jüsteemi mõrtjufalikkude ja kultuuriwastaste mõjude wastu.

Ametiühingute ulesanne.

Selle kultuurilise ulesande ongi wõtnud enesele inimkonna teenistuses jefusew ametiühinguline liikumine, küsimata kapitalistliku jüsteemi elufektwusest. Wõitlus uutele produktiivnõu-olukordadele mastama uue iihiskonna korra saawutamiseks — on poliitilise tööliiklunnise peaulesanne.

Ametiühing ijeenesest ei ole ei u'u ega rahwuse wastane. Ta on inimkonna wabastamise mõttes rahwustwaheline ja piilib lähendada iihsteisele kõiki rahwaid ja kõigi maade tööliki. Endasimõista on ta fofiaalsetel ja eetilistel põhjustel nende ideoloogiateg furitarwitamise wastu, mis omale sihiks seab kapitalistliku klassiwõimu kindlustamise. Samuti wõitleb ta siidametunnistust orjastawa usumõju furjasti tartwitamise wastu, mis loodud kapitali kaitseks, kellel enesjel pole muud jumalat — kui profiit, kasu!

Askitawa rahwustunde wastu on ta selteparast, et see halwab proletaarlist klassiteadwust ja fofidariteeditummet. Seda tea-

wad kapitalistid väga hästi, sellepärast äsfi-
tawad nad ühikuid rahwaid rahwuslike
ettefäänidel üksteise wastu, kuna nad ühe-
kesks ühinevad nii rahvuslikult kui rah-
muswahel'selt, arwestamata erinevaid usu-
lisi, ilmawaatelisi rahmuslisi ja parteipo-
liitilisi seisukohti. Kõik see pole neile enes-
tele tähtis, luurakse waid ühine wõitlew mäe-
rind kõig: maade tööliste wastu.

Ametiühing jellewastu on kõigi maade
proletariaadi huwidefandja ja on enesele
ülesandeks teinud kaitsta tööliskonna ma-
janduslike ja sotsiaal'seid positsioone rah-
muswahelise kapitalismi pealetungi wastu
ja parandada töötajimusi ning tõsta töö-
tamate kihtide kultuurilist tasepinda.

Sellepärast kuuluvadki kõik töötavad
rahwakihid eranditult waba-ametiühingusse!

Austria tulewik.

Ametiühingud walmis panema maha relwad.

Austria wiimased walimised on annud
Austria fashismile otsustawa hoobi, millest
waja teha praktilisi järeldusi. Ja järeldused
oleksid niisugused: 1) Austria sisetiste tera-
wate wastolude teffimist kirjutas Euroopa
kodanline ajakirjandus ifka ja alati töölis-
konna arwetele, et see pole ilalgi olnud töö-
listkonna eesmärgiks ja ei saa olla ka praegu
ja 2) on tööliskond nii enne walimisi kui ka
pärast jeda alati walmis olnud sõjariistust
loobuma, kui jeda teostatakse üldiselt.

Et selles pole mingit kahtlust, näitab J.
Gannat'i juhtkiri Austria ametiühingulise
liidu häälkandjas 15. nov. j. a. Seal too-
nitatakse tööliskonna wõitu, et näidatakse
ka, milline tugew wastutustunne lajub ame-
tiühingutel ja kuus nad hoolimata oma tuge-
wast seljatagusest walmis on arwata hakka-
ma ülesehitawale tööle:

„Suur lahing on läbi ja ta lõppes nii,
nagu see oli tarwilik mitte ainult majandus-
likult, waid nagu see wastas iga kultuurini-
mese moraalsele tarwidusele — ta lõppes fi-
rikl-fashismi kaotusega...“ „Mässid ei
lasknud end wedada werisele wõitlusele,
kuigi jeda fashistid väga ihaldasid, nad kait-
sesid demokraatiat ja kaitsejaid teda wõit-
dukalt!“ ...

Meile, ametiühingulastele on praegusel fil-
mapilgul eriti tähtsad puhtmajanduslik-sot-
siaalsed seisukohad, kuna partei-politiilised
kaalutlused peawad jääma seeford kaugeemale
tahaplaanile. Wabad ametiühingud on kor-

duwalt näidanud, et nemad on alati walmis-
kuuldawaks wõtma rahwamajanduse huwe
ja hädasid. Mitte wabad ametiühingud pol-
nud need, kes lasksid lubta minna tänawu
aasta algul nii suure lootustega elluühtutud
majanduskonverentzi. Ka ei wastuta ne-
mad jelle piiritu klassiwastolude terawaks
ajamise poliitika eest, mida tehti antiterrori-
seadusega jne. Mitte nemad pole teelunud
läbirääkimistesse astumast ettevõtjaskonna
organisatsioonidega, kuigi on enesefinõiste-
taw kapitali ja töö loomuspärane teraw juhe
ja sellest tingitud paratamatud wastolud, et
arwestama peab ifkagi ka Lääne-Euroopa
kultuuriworme ja kollektiivsete õiguswormi-
de wastastikkuse tunnustamise põhimõtteid.
Ametiühingud on walmis praegugi asuma
läbirääkimistesse ettevõtjaskonnaga ja wi-
imaste põhimõtetelikest seisukoha muutusest
oleneb Austria majanduse kosumine. Ettevõt-
jaskond peab ifkalt loobuma lootusest ju-
ruda alla Austria tööliskonda.“

„Tuleb lõpp teha õhutusele, mõlemad
wõistlejad pooled peawad panema maha
relwad kõige waljema wastastikkuse wastu-
tuse ja kontrolli all, ja kui sellega on kord
Austria majanduslikult elult kõrwaldatud
alati ähwardaw rahutuste kartus ja ala-
tasse uuesti Austria elu ülesehitustööd tõsi-
selt, wastutustundega ja Austria tööliskonna
ja ametkonna elamisõigusi respektierima
tööga, siis on ametiühingud igal ajal wal-
mis kaaja töötama.“

Kõigile omawalitsuste teenijate Ühingu- tele ja omawalitsuste teenijatele.

I. Üleriiklik omawalitsuste teenijate
kongress, peetakse Tallinna Raekoja saalis 4.
ja 5. jaanuaril 1931. a.

K a w a: Piibapäew, 4. jaanuar 1931. a.
(esimene päew). Kogumine ja osawõtjate re-
gistreerimine kl. 9—10.

1. Üldkoosolek.

1. Kongressi avamine fl. 10.
2. Juhatusel, mandaat- ja redaktsioonkomisjoni valimine.
3. Rava ja töökorralduse finitsemine.
4. E. O. L. Liidu tegevus — Liidu esimees S. Rosenfeldt fl. 10.30—11.
5. Seisuford kohtadel — Liidu sekretär B. Mäelo fl. 11—11.30.
6. Organiseerimisküsimus — B. Mäelo fl. 11.30—12.
7. Lääbirääkimised fl. 12—14.
Lõuna-aeg fl. 14—16.

2. Üldkoosolek.

1. Omavalitjuse teenijate palgad, perekonna abiraha, lühitafud rahas — S. Nurk ja B. Mäelo fl. 16—16.40.
2. Arstiabi, puhkused, pensjon — Dr. med. S. Madisson fl. 16.40—17.10.
3. Lühitafud naturas, kütte, valgustus, palgamaa — S. Reeda, S. Nurk fl. 17.10—17.40.
4. Lääbirääkimised fl. 17.40—19.
Kõõsiviibimine fl. 20.
Esmasp. 5. jaan. 1931. a. (teine päev).

3. Üldkoosolek.

1. Omavalitjuse teenijate õiguslik seisuford — M. Meekart, M. Mämmil fl. 10—10.40.
2. Lääbirääkimised fl. 10.40—12.
3. Omavalitjuse majanduslikud ettevõtted — M. Smetan n fl. 12—12.40.
4. Lääbirääkimised fl. 12.40—13.30.
Lõuna-aeg fl. 13.30—15.

4. Üldkoosolek.

1. Omavalitjuse korraldamisküsimusi — S. Avikson fl. 15—15.30.
2. Lääbirääkimised fl. 15.30—16.30.
3. Resolutsioonide hääletamine fl. 16.30—17.
4. Kongressi lõpetamine fl. 17.
Teisip. 6. jaanuar. 1931. a. (kolmas päev).
Ekskursioonid linnaga ning linna ettevõtetega tutvumiseks.

Kongressi hääleõiguslisteks liigeteks on kõigi omavalitjuse teenijate kutseorganisatsioonide iga algava 25 liikme kohta valitud üks esitaja. Need kohad, kus veel puuduvad organisatsioonid, valivad oma teenijate koosolekul samuti iga algava 25 teenija kohta ühe hääleõigusliku esitaja.

Peale selle valivad kutseühingud samapalju sõnatoimijega kongressi osavõtjaid.

Pealtunnulajadena olgu tervitatud kõik omavalitjuse teenijad (nii palju kui ruum lubab).

Sga hääleõiguslik esitaja maksab 1 kr. kongressi osavõtu maksu.

II.

Liidu juhatus pöörab kõigi organiseeritud ja organiseerimatute omavalitjuse teenijate poole tungiva palvega mitte teelduda kongressi heaks korraldamiseks kõigiti kaasaaitamast. Meie seisuforra parandamise eest ei hoolitse keegi muu, kui meie ise, mille tõttu iga omavalitjuse teenijastkond pidagu oma pühamaiks kohujeks esitajate kongressile saatmise.

III.

Ühtlasi teatame, et kongressi kohapealsete tehniliste korraldamise läbiviimiseks on Tallinna ja Nõmme omavalitjuse teenijate ühingud moodustanud vastava büroo, mille esimeheks on Ernst Selge (Tallinna Linna teenijate üldühing). Büroo on lahkesti oma peale võtnud väljaspoolt Tallinna sõitvatele kaasteenijatele korterite muretsemise.

Sellepärast palume lahkesti teatada hiljemalt 20. det. s. a., mitu kaasteenijat teie ühinguist või asutusest sõidavad kongressile ja kes nendest vajavad korterit.

Ühtlasi teatame, et loodetavasti läheb Liidu juhatusel korda saada hinnaalandust sõiduks raudteel. (See finniks jarnajelt, et kongressi saadikud sõidavad täie piletiga Tallinna ja saavad seal kongressi büroost vastava tunnistuse, millega nad saavad tasuta raudtee pileti koju sõiduks).

IV.

Raivutame veel kord juhust kaasteenijate tähelepanu juhtimiseks organiseerimise vajadusele kohtades, kus kutseühingud veel puuduvad, või vähemalt teatada, milline asjaolu takistab organiseerimist.

V.

Ühtlasi tuleme ülesti meele, et paljud pole üffkagi jeni saatnud ülesti tegevusest ja seisuforrast kohtadel, nagu jeda juhatus on palunud oma ringkirjadega 5. maist ja 27. oktoobrist s. a. Palume tungivalt nõutud andmed saata, nõnda et saakime kongressil öelda milline on meie seisuford ja mille poole meie peame püüdma. Sõidus ja ükskõiksus on kuritegu meie eneste vastu.

Esimene.

Secretär.

„Eesti tööliste olukord parem kui kunagi warem!“.

Nälgiw Schulbach ja täissöönud töölised.

Länini olime üldijelt wellel lapsetulul arwamisel, et kogu Strandmani walitjuse festes on meie töötawate kihtide olukord läinud järjest halwemaks. Sellele laidu-wäärt seisukohale wiis meid teadmine et ei ükfi walitjus Gestis jeni pole riide, naha, niisu ja teiste tollide töstmise waral hoidnud ära esimese järgu tarbeainete hindade langust, nagu jeda on teinud meie praegune walitjus. Kuid tööliste esindajad riigikogus ja ametiühingulise feisliidu juhatuse liikmed, kes protesteerisid tollide töstmise wastu, ei jaa üldse aru praeguse walitjuse targast ja laialiste rahwahulkade föbralistult majanduspoliitikaft. Seda seletas lähemalt detsembri kuu algul riigikogu rahaasjanduse komisjonis riigivanema rühma kandwam tala Arnold Schulbach, juur „tööliste küsimuse tundja“ ja „sotsiaalkindlustuse eriteadlane“ tööerakondlaste öredaks jäänud ridades. See härra tuli pikemate kaalutluste järgi otjusele, et Gestis praegusel ajal on kõige wilehomas seisukorras jahwpidajad, kes oma peefoni eest ka siis kui riik iga jea pealt maksab 1.000 jenti juure, ei jaa wääriksit tasu. Hoopis räbal olewat aga terawilja fastwatajate olukord, selle lööwat pihuks ja põrmuks odaw wälismaa rukis. Neile waestele kannatajatele pidawat riik ka oma waesjuses wastu tulema, et hoida ära põllumajanduse kokkuwarisemist. Sellepärast olewat pahempoolsete opositsioon terwilja jeaduse wastu täiesti lubamatu ja ijegi demagoogia.

Sama demagoogiana tunduwat ka pahempoolsete kiurtmine töötawate kihtide wilehja olukorra üle. Tema, Schulbach, wõinwat wastuwaidlemata andmete waral näidata, et

tööliste ja üldse palgatööliste olukord on tugewasti paranenud. Tööliste palgad olewat ijegi tõusnud ja kõik hädaldamised nende olukorra halwenumise üle ei olewat muud kui kiusu jutt. Gestis tööliste olukord olewat parem, kui kunagi warem. See kõik olewat Strandmani walitjuse teene.

Muidugi, meie ei hakka waidlema riigivanema rühma ja ta häälkandja wäänamismeißtriga; naelutame waid siinkohal finni, et wastutawal kohal seiswad tööerakondlastes ijegi ei taha tunnustada, et meie laiad rahwahulgad on jattunud jeni nägemata wiletjusse, waid wastuotja — leiawad jündsa olewat nende üle ijegi hirwitada. Schulbach ja ta mõtteosalised ei tea, ei taha teada, kuidas meil ettemõtted iiksteise järele wallandawad töölisti, nad ei tea, ei taha teada, et paljudes kohtades inimesed töötawad 4—5 päewa nädalas ja jaawad palka, mis waewalt jattub Strandmani poolt maksma pandud förgendatud hinnaga lewa ostmisesks. Seda riigivanem, ta rühm ja rühma waldusmees Schulbach ei usu, jekt neil härradel enestel on taskud täis ja kuidas wõib täisjõõnud kiht mõista nälgijat!

Meie aga arwame, et Schulbachji sõnad riigikogu rahaasjanduse komisjonis tunduwad igale töötawale inimesele kui piitsalöögi lajatused wastu kaitsetut põske. Kindlasti on olukord hea Strandmanil, Schulbachil ja kogu tööerakondlikul kambal, aga olgu nad siis vähemalt jeewörd wihjafad ja jattu omast halwast, omakasulitult mängust wälja töötawad rahwakahid, kellele nad kogu aeg on annud lewa ajemel ainult kiwi!

Kommunistliku partei uued katsed.

Kus tarwilik — tulgu toime killustamine.

Kuigi kommunistliku partei ja nõndanimetatud Punaste Ametiühingute Internationaali piilideks oli maanta kõiki ametiühinguid otjekohesteks partei kajutaitjateks, ei läinud jee ometi neil nii fergesti lorda. Ametiühingud, kes harjunud ijejewiswalt ajama ja otjustama omi asju, ei lubanud enesele ettekirjutada mingijugurseid seisukohti. Sellega ongi seletatav, et nendes maades, kus ametiühinguline liikumine wanem, kus

kujunenud kindlad traditsioonid, seal ei läinud korda kommunistidel ka iikfti ametiühingut painutada oma tahtmise alla. Olid küll iikftitud isikud, jah ijegi grupid, kes ametiühingulise opositsiooni wõi wastasrindluse nime all piilidsid õigustada kommunistide taktikat, piilidsid mõista hulka ametiühingulise „bürokratia“ tegetwist, kuid enamus ametiühingute liikmetest, kes aastate, ijegi aastakümnete jooftul aidanud waewaga ules-

ehitada ametiühingulist organisatiooni, need liikmetest ei tahtnud kuuldagi mingist avan-
turiistlikust poliitilisest kursist ametiühingute-
tes. Nõik jeesugused katset ametiühingute
rafendamiseks parteipoliitika teenistusse lü-
kati täieliku üksmeelusega tagasi. Mi pole
aastatepikune töö annud mingisuguseid ta-
gajärgi Saksamaal, Inglismaal, Belgias ega
mujal.

Mis jäi siis üle kommunistidel?

Ei midagi muud, kui loobuda neist kat-
setest ja ajuda looma omi erilisi, üldisest
ametiühingulistest liikumistest erinevaid ühin-
guid.

Seejuguuste katsete tegemist oleme näi-
nud Tšehhoslovakkias, Austrias jne., aga
need pole annud mingisuguseid positiivseid
tagajärgi. Mõne aja — ja võrdlemisi lühie-
lese aja järgi on nad varisenud jeesmiselt
kokku, nende liikmed on enamuses jooksnud
laiali, jett pole olnud jeda siduvat tšementi,
mis vajalik ametiühingulise organisatiooni
koostoidmiseks, pole olnud reaalseid taga-
järgi andvat tööd.

Kuid kõigist neist venistest katsetest pole
jeal leeris võetud õppust. Igat äpardust on
püütud seletada kohalikkude juhtide jaama-
tusjega ja hellitatud lootust, et teisel võib asi
paremate inimeste olemasolu korral areneda
paremini.

Üks viimastest katsetest on nüüd võetud
ette Saksamaal. Saksa Ametiühingulise
Reßliidu häälekandja teatab, et „Rote
Zahne“ (kommunistide pea häälekandja) se-
letuse kohaselt olewat mõõdunud kuul aju-
tatud Saksamaal „Rumone metallitöölise
liit“.

Saksamaa wabaametiühinguline metalli-
töölise liit oli üks tugevamaid, distsiplineer-
itumaid ja jõukamaid ametiühingulisi orga-
nisatjatoone fogu maal ja isegi fogu maail-

mas. Sellesse liitu kuulus rohkem ja ka me-
talliste, kui on eesti rahvast, tal oli paljudes
linnades hull maju ja müüd warandusi. Liit
juutis kindlustada oma liikmetele paljudes
kuudeks toetust tööpuuduse puhul, andis abi
streikide, ümberkolimiste ja isegi haiguse pu-
hul. Seda liitu püüdsidki kommunistid fogu
aeg ülewõtta, aga jee ei läinud neil korda.
Ametiühinglaste kaine mõistus ja jelge aru-
jaamine, mida võib ja mida mitte ei wõi
praegustes tingimustes kätte jaada, oligi
juuremaks takistuseks kommunistidel ees ja
neil ei jäänud lõpuks enam muud üle, kui
wana metallitöölise liidu kõrmale kütjuda
ellu uus, oma ühing, puht parteiline, mis
täidaks kõpselt kõiki nende kärke ja oleks
kuuks töör istaks poliitiliste miirgeldajate
ning õnnelikide käes.

See ühing on nüüd tegevusega alguft
teinud. Ta lootis otsekohe juurt oja ja ka
metallistidest, kes jeni jeisnud ametiühingu-
lise „birookraatia“ mõju all — üle wõtta.
Paraku pole aga jeegi lootus läinud täide.
Kommunistide liitu on läinud jeni ainult
need, kes distsipliini rikkumise pärast wanaft
liidust wälja heidetud, ja need, keda ameti-
ühinguline liikumine lugenud jeni „kalt-
proletarlasteks“, j. o. meie Tallinna „har-
goonis „pättideks“, põhjatihtis, kes loodab
jaada „Moskwa rahade“ armel mõningaid
penne „topka“ ostuks. Nõik korralik metal-
listide pere on jäänud endiselt wana liidu
ümber ja praegu ei ole näha mingisuguseid
tunnusmärke, mis laeksid oletada meele-
muutuse tulekut rauatöölise keskel.

Nõnda võib täie kindlusega ennustada,
et ka jee kommunistide katse, mille nad wõt-
nud ette Saksamaal, ei anna karta wõrdki
paremaid tagajärgi, kui jee oli neil teistes
maades, kus nad sama ametiühingulise jdu
fillustamise taktikat jeni on harrastanud.

Ameerika mõitluses tööpuuduse wastu.

Viiduwalitus, ühiskute osariikide walit-
jused ja rikkad eraettevõtjad on Ameerika
ühendriikes ühiseft hakanud mõitlema ma-
janduskriisi ja tööpuuduse wastu. Raudteede
omanikud (atšiaseltidid) on hakanud ehitama
tuhandeid raudteewaguneid, laewatehased
hakkawad tulewal aastal walmistama 50
miljoni dollari wlatuses kaubalaewu. Mitme-
suguste osariikide walitjused on õfustanud

ehitama hakata haigemaju, posti hooneid,
katsjenuule jne. Waschingtonis ühki on ka-
watjuseft ehituft teostada 115 miljoni dollari
juuruses. Tööwahaegadel kamatsetakse ½
miljonit töölift ametisse panna postiteenis-
tusse. Selle liikumise eesotjas sammub Ida-
Ameerika, kus on tööpuuduse wastu mõitl-
mijeks kokku pandud 475 miljonit dollarit.
Ühtekokku olla majanduskriisi ja tööpuuduse
wastu mõitlemiseks mängu lastud ligidale
1 miljard dollarit.

EESTIMAA TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU

= juriidiline büroo =

V. Pärnu mnt. 31—4

on nüüd avatud igal teisipäeval ja neljapäeval kella 4—5 p. l.

Nõuandmine ja kohtus etteastumine

ametiühingute liigetele tasuta.

Mitteliigetele nõuanded 25 sendist kuni 1 kroonini, palvekirjad 50 sendist kuni 3 kroonini; üksikud etteasted kohtus 10 krooni. Nõudeasjad vann. adv. tasu normide järele.

TÄHELEPANU!

SOODUSTUS KÕIGILE AMETIÜHINGUTE LIIGETELE JA „TÖÖLISTE HÄÄLE“ LUGEJATELE.

Eestimaa Töölisühingute Keskliit müüb Keskliidu kirjastusel ilmunud ja ladusolevaid raamatuid kõigile ametiühingu liigetele ja „Tööliste Hääle“ tellijaile järgmise hinnaalandusega:

E. JOONAS'e „**Ametiühingud, nende ülesanded ja võitlusvahendid**“. Hind 25 senti (50 senti).

E. JOONAS'e „**Ametiühinguline liikumine meil ja mujal**“. Hind 5 s. (10 s.)

J. KLESMENT'i „**Palgaolude korraldamine seadusandlisel teel**“. Hind 10 senti (15 senti).

Peale eelnimetatud teoste on E. T. Keskliidult võimalik saada piiratud arvul Rahvasteliidu Tööbüroo 10-aastase juubeli albumi, saksakeelses tekstis, missuguse albumi hind on 3.50 kr., Eestimaa Töölisühingute Keskliidult tellides aga kõigest Kr. 2.50. Albumi kohta on kirjeldus ilmunud „Tööliste Hääles“ nr. 5.

Kasutage juhust igaüks ja tellige viivitamata eeltähendatud raamatud.

Neile, kes raamatute hinna postmarkides ehk posti kaudu E. T. Keskliidule ära saadavad, saadetakse raamatud posti teel koju kätte.

Tellimiste aadress: Eestimaa Töölisühingute Keskliit, W. Pärnu mnt. 31—4, Tallinn.

Töölised omandage töölistkirjandust!

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu kirjastusel on ilmunud raamatud:

E. Joonas, **Ametiühinguline liikumine meil ja välismail**
hind 10 senti, „Töölise Hääle“ lugejatele ja ametiühingu liikmetele 5 senti.

E. Joonas, **Ametiühingud, nende ülesanded ja võitlusvahendid** — hind 50 senti, „Töölise Hääle“ lugejatele ja ametiühingu liikmetele 25 senti.

„Töölise Hääl“ 1928 aastakäik — hind 75 senti.

„Töölise Hääl“ 1929 aastakäik — hind 75 senti.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidul ladus olemas järgmised Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu kirjastusel ilmunud raamatud:

C. Mertens, **Die Gewerkschaftsbewegung in Belgien.**

Walter M. Citrine, **Die Gewerkschaftsbewegung Grossbritanniens.**

Joh. Sassenbach, **Fünfundzwanzig Jahre Internationale Gewerkschaftsbewegung.**

Sigrid Hanson, **Die Gewerkschaftsbewegung in Schweden**

Richard Seidel, **Die Gewerkschaftsbewegung in Deutschland.**

Fünftes Jahrbuch des Internationalen Gewerkschaftsbundes 1927.

Tätigkeitsbericht des Internationalen Gewerkschaftsbundes über die Jahre 1924, 1925 und 1926.

Protokoll des IV. Ordentlichen Kongresses des Internationalen Gewerkschaftsbundes.

Internationale Gewerkschaftliche Arbeiterinnenkonferents.

„50 Jahre Gewerkschaftsbewegung in der Schweiz“

„Der Schuz der Arbeitenden Jugend“.

„Nie wieder Krieg“.

Raamatuid võib tellida aadressil: Tallinn, V. Pärnu m. 31—4.